

Sektionen för folkhälsa och psykiatri
Anna Östbom

Socialdepartementet

Remissvar - Betänkande (SOU 2024:66) Livsviktigt lärande - fler vägar till kunskap för att förebygga suicid

Sammanfattning

Sveriges Kommuner och Regioner delar utredningens bild att suicid är ett folkhälsoproblem som, direkt eller indirekt, påverkar många människor samt att förlusten innebär lidande och försämrad hälsa hos de efterlevande. Det finns ett behov av ett bredare lärande efter suicid som kan bidra till en ökad förståelse för vad som kan göras för att förebygga och förhindra suicid. Utredningen har vidare kartlagt och analyserat stödet till efterlevande men har inte haft i uppdrag att lämna förslag på eventuella lagändringar. SKR delar bilden om att det finns stora skillnader i vilket stöd som efterlevande erbjuds i olika delar av landet.

Allmänna synpunkter

Socialdepartementet har berett Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) tillfälle att senast 24 januari avge yttrande avseende betänkandet (SOU 2024-66) Livsviktigt lärande – fler vägar till kunskap för att förebygga suicid.

Regeringen beslutade den 19 januari 2023 att uppdra åt en särskild utredare att skapa bättre förutsättningar för ett effektiv och ändamålsenligt suicidpreventivt arbete genom att ökat lärande i berörda verksamheter samt ett stärkt samarbete mellan samhällsaktörer på lokal, regional och nationell nivå. Utredningen skulle bland annat föreslå hur ett nationellt ansvar för breda händelseanalyser efter suicid kan utformas och utreda närliggande frågor. Även uppdrogs till utredningen att analysera regelverket för hälso- och sjukvårdens patientsäkerhetsarbete och för socialtjänstens kvalitetsarbete som rör suicid och suicidförsök och om det finns behov att förändra dessa för att utveckla det suicidförebyggande arbetet.

Betänkande (SOU 2024:66) Livsviktigt lärande - fler vägar till kunskap för att förebygga suicid

Den nationella utredningsfunktionen bör inrättas i en befintlig myndighet och uppdraget regleras i en ny lag

SKR tillstyrker huvudförslaget att genom en ny lag inrätta en nationell utredningsfunktion i form av ett centrum för suicidutredningar med uppdrag att utreda och analysera suicid ur ett systemperspektiv som ska bidra till ett lärande. Där utredningar görs för alla barn som begår suicid och när det gäller vuxna att det genomförs i olika teman som exempelvis ekonomisk utsatthet. SKR tillstyrker också förslaget att utredningsfunktionen ska bedrivas av Folkhälsomyndigheten.

Förslag till lag om utredningar för att förebygga suicid

SKR anser att förslag till lydelsen av 5 § i den nya lagen samt författningskommentaren är otydligt om utredningsmyndigheten har en skyldighet att underrätta en myndighet vars verksamhet berörs av utredningen men som inte är en statlig tillsynsmyndighet. Som exempelvis en socialnämnd.

SKR anser att när det gäller uppgiftsskyldigheten enligt 6 § bör det förtydligas att utredande myndighet behöver precisera i möjligaste mån vilka uppgifter som de behöver. SKR betonar också vikten av att det ytterst är upp till utlämnande myndighet att bedöma vilka uppgifter som det finns stöd för att lämna ut. Det bör vidare preciseras hur långt bak i tiden som utredningsskyldigheten sträcker sig. Myndigheten ska inte behöva vidta åtgärder som kräver mer än en begränsad arbetsinsats som inte är förknippad med nämnvärda kostnader.

I förslaget till lydelse av 8 § framgår det att utredningsmyndigheten ska höra närstående vid genomförande av en utredning enligt 2 § om det inte är uppenbart olämpligt. SKR anser att det bör framgå i lagbestämmelsen att medverkan måste bygga på frivillighet från den eller de närståendes sida samt att det bör vara reglerat vilken information som ska inhämtas.

Kännedom om suicid via Rättsmedicinalverket

SKR tillstyrker förslaget om att Rättsmedicinalverket (RMV) ska vara skyldiga att sända dödsorsaksintyg till angivna verksamheter förutsatt att den avlidna hade kontakt med berörd verksamhet fyra veckor före dödsfallet. Däremot är SKR fundersamma kring hur RMV ska kunna göra bedömningar huruvida uppgift om dödsorsaken kan vara av betydelse för att utreda vårdskada eller missförhållanden inom hälso- och sjukvården, Socialtjänsten eller LSS.

Tillgång till sammanhållen journalinformation via NPÖ

SKR anser som utredningen att det bör utredas om Rättsmedicinalverket (RMV) ska få tillgång till sammanhållen journalinformation genom Nationell Patientöversikt (NPÖ). SKR vill samtidigt förtydliga att det inte rör sig om sammanhållen vård- och omsorgsdokumentation som utredningen skriver. Nationell patientöversikt gör det möjligt för vårdgivare att dela journalinformation från hälso- och sjukvården med varandra. Vårdpersonal kan ta del av journalinformation som finns hos andra vårdgivare, om patienten har gett sitt samtycke till det. Tjänsten erbjuds till offentligt finansierade vårdgivare i regioner och kommuner. RMV ansvarar bland annat för rättsmedicinska obduktioner och andra rättsmedicinska undersökningar, varav de även utreder suicid. Enligt patientsäkerhetslagen (2010:659), förkortad (PSL), har hälso- och sjukvårdspersonal en skyldighet att lämna ut vårddokumentation på begäran av RMV för en rättsmedicinsk undersökning. Om RMV vet var vårddokumentationen ska begäras ut får myndigheten tillgång till de uppgifter som behövs. Om det däremot inte finns någon information om vilken vårdgivare RMV ska vända sig till försvåras möjligheten att få tillgång till nödvändig information. För att minska arbetsbördan på verksamheterna och för RMV skulle det underlätta att RMV tillåts enligt lag att ansluta sig till NPÖ.

Sekretessbrytande bestämmelser mellan hälso- och sjukvård, socialtjänst och LSS för ökat lärande inom suicid

Utredningen har haft i uppgift att analysera regelverken för hälso- och sjukvårdens patientsäkerhetsarbete och för socialtjänstens kvalitetsarbete som rör suicid och suicidförsök och konstaterar att det finns behov av förändringar i regelverken för att utredningarna ska leda till ett bättre lärande efter inträffade suicid. Mot bakgrund av det föreslår utredningen att det införs en sekretessbrytande bestämmelse mellan hälso- och sjukvården, verksamheter inom socialtjänsten och LSS-verksamhet som gör det möjligt att bredda de utredningar efter suicid som görs inom lex Maria och lex Sarah genom att kunna involvera fler berörda aktörer i arbetet med utredningarna.

SKR anser att det finns utmaningar med förslaget om sekretessbrytande bestämmelse mellan hälso- och sjukvården, verksamheter inom socialtjänsten och LSS-verksamheten som gör det möjligt att bredda de utredningar efter suicid som görs inom Lex Maria och Lex Sarah. Under ett år genomförs 1200 suicid och ett fåtal av dessa leder till att det genomförs Lex Sarah eller Lex Maria utredningar. Grunden för att göra utredning i samband med suicid är att kommunen eller regionen kan ha brustit i sitt arbete som kan ha orsakat att personen har genomfört en suicid. Det är svårt för så väl verksamheter i kommuner och regioner (särskilt mindre) då

det är ärenden som uppstår sällan att ha kunskap om tillämpningen av föreslagna sekretessbrytande bestämmelser.

SKR vill uppmärksamma att de lagtexter som rör sekretessbrytande bestämmelser mellan hälso och sjukvård, socialtjänst och LSS ska gälla personer som begår suicid. I utredningstexten nämns även suicidförsök vilket kan vara förvirrande.

SKR anser att utgångspunkten alltid måste vara att begärande aktör preciserar vilka uppgifter man behöver och att det inte får röra sig om rutinmässiga efterfrågningar av uppgifter i kontakten mellan sjukvården, Socialtjänsten och LSS.

SKR vill uppmärksamma att när utredningen skriver:

I förhållande till personuppgiftslagens (1998:204) generella regler innehåller SoL-PuL mer preciserade regler som bedömts nödvändiga med hänsyn till socialtjänstens omfattande hantering.

Personuppgiftslagen är upphävd och har ersatts av dataskyddsförordningen.

I det fortsatta lagstiftningsarbetet kring de sekretessbrytande bestämmelserna bör man beakta Försäkringskassans roll och skyldighet. Försäkringskassan har en myndighetsutövning gällande personlig assistans. Idag har ca 13 500 personer beslut från FK. Men utifrån förslag som bereds inom Regeringskansliet om förändrat huvudmannaskap kring personlig assistans kan Försäkringskassan i framtiden komma överta myndighetsutövningen gällande alla som har personlig assistans.

Förslag om ändring i patientsäkerhetslagen

SKR vill föreslå en ändrad formulering i förslaget om ändring i patientsäkerhetslagen i 3 kap. 3 a §:

Utredningens förslag

En vårdgivare ska lämna de uppgifter som behövs för en utredning enligt 3 § som berör en patient som avlidit i suicid på begäran av en annan vårdgivare.

SKR:s förslag

En vårdgivare ska på begäran av en annan vårdgivare lämna de uppgifter som behövs för en utredning enligt 3 § som berör en patient som avlidit i suicid.

Tillsynsuppdrag till IVO

SKR anser att förslaget om att IVO ska få särskilt uppdrag att genomföra en särskild tillsynsinsats till att bidra till ett förhöjt lärande efter suicid och suicidförsök bör justeras till att enbart omfatta suicid så att det överensstämmer med det föreslagna ändringarna. SKR vill även framföra att den typen av tillsyn bör ske efter ett par år så att det har funnits en möjlighet att det finns tillräckligt mycket erfarenhet i kommuner och regioner. Samt att tillsynen utformas på ett sådant sätt så att det blir ett lärande.

Efterlevandestöd

SKR har noterat att utredningens del som rör efterlevandestöd innehåller inaktuella referenser gällande beskrivning av elevhälsans nuläge och ger därför inte en rättvisande bild av nuläget i de beskrivningar som ges. Skollagen har ändrats och elevhälsa ingår i det systematiska kvalitetsarbetet på individ, grupp och organisationsnivå.

Jämställdhet och barnrätt

SKR vill framföra att utredningen har gjort en bra beskrivning i bakgrundsbeskrivningen samt i analysen när det gäller jämställdhet och barnrätt. Däremot hade det varit bra om utredningen hade gjort denna typen av analyser när förslagen utarbetades samt fick in dem på ett tydligare i sätt i förslagen.

Sveriges Kommuner och Regioner

Anders Henriksson
Ordförande